

—r— Škratitica in davica razsajata po Gorenjskem zlasti v radovljiskem okraju, a — šola ni nobena zaprta. Kje so pa oblasti? Epidemijski zakoniki so pač samo na papirju!

Štajerske vesti.

—š— Iz Št. Pavla pri Preboldu nam pišejo: V nedeljo 23. febr. ob sedmih zvečer je umrl tukajšnji nadučitelj tov. J. Fischer. Kruta smrt ga je iztrgala v najlepši moški dobi iz sredine nad vse iskreno ljubljene rodbine. Pokojni — rodom Gornje gradčan — bil je pravi vzor skrbnega rodovinskega očeta ter na glasu kot dober šolnik. V mlajših letih je bil tudi delaven na pedagoškem polju ter je dosti lepih aforizmov in psiholoških utrinkov spisal v »Popotnika«. Bodi mu ohranjen blag spomin!

—š— Iz Maribora poročajo, da je stavil pri zborovanju ondote podružnice c. kr. štaj. kmetijske družbe Girstmayer predlog, naj bi se uvedle po šolah in sodiščih zopet stroge kazni s palico. Bogsi-gavedi kako je ta predlagalec prešel od odgoje junčkov k vzgoji mladine. Gotovo mu ne more biti neznano, če potegne država hudodelnika z vrhva na drugi svet, da stori s tem bogoljubno delo, učitelj pa, ki našvrka porednega paglavca, pride lahko ob kruh.

—š— Iz Štajerskega. V nekem učiteljskem društvu na Slovenskem Štajerskem so debatirali o stališču učiteljstva napram družbi sv. Mohorja v znani zadevi. Prišli so do zaključka, da je v svrhu poravnave kompetentna edina Zaveza avstr. jugosl. učit. društev, odnosno nje vodstvo. Naj bi se torej posamezniki, pa tudi poedina društva separatnih nadaljnjih izjav po časnikih vzdržali!

—š— Podpora za Südmärk iz nemškega rajha. Lani ustanovljena podružnica Südmärke v Frankfurtu ob Meni dobro deluje. Vsak tretji pondeljek imajo sestanke, na katerih razpravljajo nemška narodna vprašanja, so naročeni na avstrijske obrambne liste, prirejajo plesne zabave v korist Südmärke. Nabrali so tudi dva polna zaboja knjig za obmejne Südmärkine knjižnice ter jih odposlali na glavno vodstvo v Gradcu. Naši Nemci želijo, naj tudi v drugih mestih Nemčije tako marljivo podpirajo nemško obrambno delo. Ako bi dobili mi Slovenci kako podporo iz slovanskih držav, je takoj ves nemški Izrael pokonci; dobivati marke iz Prusije je pa seveda dovoljeno.

—š— Delavci za nemški Schulverein. Železniški delavci v Studencih pri Mariboru so zbrali v treh letih po vinarju 3000 K za nemški Schulverein.

—š— V zadevi regulacije plač na Štajerskem nam pišejo: Pribiti moramo, da delajo naši nemški tovariši v svojo paro za regulacijo in da niso popolnoma neopravičeni njihovi očitki, da se slovenska javnost ne gane! Dan na dan čitam v listih, da so ta mestni zastop, ta tržka, ta vaška občina, okrajni zastop v ostri resoluciji na iniciativo učiteljev zahtevali delovanje deželne zbornice in rešitev perečega vprašanja. Pri nas nič in nič! Imamo vendar tudi pri nas nekaj naprednih občin, ki se naj oglasijo nam v prilog. To je naša sveta dolžnost! Dozdeva se mi, da tiči prevelika porcija strahopetnosti v nas! Kvšku srca! Energije je treba in pa tudi dela! Grdo bi bilo, da bi vse težavno delo opravljali le nemški tovariši za nas! Najmanj 20 resolucij raznih javnih korporacij spravimo lahko v kratkem skupaj; take stvari posluša tudi deželni odbor in namestniki! Naj nas naša Zveza obvesti, kake korake je storila v tej zadevi! Radi ali neradi moramo stopiti v osebni stik z dr. Korošcem, Benkovičem in Verstovškom. Naj nam podajo oficijalne izjave teh zastopnikov! Torej na delo, tov. v Gornjem Gradu Mozirju, Vranskem, Braslovčah, Žalcu, Trbovljah, Sevnici, Rajhenburgu, Bizeljskem, Središču itd.! Le v delu je spas! — V isti zadevi nam pišejo z druge strani: Pred kratkim je imel državni in deželni poslanec mesta Maribor Wastian govor pred svojimi volilci ter pri tej priliki izrazil svoje začudenje, češ, da je slovensko učiteljstvo v zadevi regulacije učiteljskih plač nič ne giblje ter s tem podpira obstrukcijo v dež. zboru sebi na škodo. Odgovor na to opravičeno ali neopravičeno očitjanje bo gotovo dalo načelstvo spodnještajerskega organiziranega učiteljstva. Res je, da so početkom obstrukcije razni slovanski zastopi, odbori in druge korporacije sprejemale resolucije in izjave v prilog regulacije učiteljskih plač, a so kmalu popolnoma ponehale, medtem ko na Srednjem in Gornjem Štajerskem brez presledka, in v zadnjem času vedno bolj z enakimi izjavami bombardirajo deželni zbor razni vaški, trški in mestni občinski odbori, pa tudi druga zastopstva. Koliko je s temi izjavami učiteljstvu pomagano, presodi lahko vsak sam, četudi se ne more in ne sme reči, da bi enake akcije ne imele

učiteljstvu prijaznega značaja. Sicer pa: če se ne bodo pri prihodnjih deželnozbornih volitvah učiteljstvo, okrajni zastopi in razne druge institucije, ter vsi tisoči in tisoči spodnještajerskih slovenskih davkoplačevalcev, ki so zaradi klerikalne obstrukcije gmotno več ali manj oškodovani, če se vsi ti faktorji ne bodo združili in obračunili z dosedanjimi voditelji spodnještajerskih Slovencev — ki obstruirajo na škodo naroda — potem nam sploh ni pomagati.

Goriške vesti.

—g— Duhovitost in poezija klerikalne žurnalistike. Kake besede in stvarne kozle streljajo časih klerikalni žurnalisti, nam dokazuje tale odstavek, priobčen v »Gorici« (št. 12 z dne 11. t. m. v uvodniku »Najnovejši prijatelji«): »Te dni živimo res v časih neverjetnosti in od jutra do večera se ne zasuje le zemlja za polovico okoli svoje osi, ampak stara, pribita dejstva kar izginjajo in nastajajo nove komplikacije kakor gobe po dežju. Komaj smo malo preresetali »najnovejši« položaj na Balkanu, že ni več nov. Sedaj ne gredo dogodki več lepo eden za drugim v kakni redni procesiji, ampak se kar prekucujejo, tako da jim je skoro težko slediti, četudi so v strogi vzročni zvezi in je vsak poslednji učinek predhodnjega.« — Mislimo, da je take do-brote kmalu dovolj!

—g— Slovensko s'rotišče v Gorici. Po dolgem delovanju je odbor Slovenskega sirotišča v Gorici sklenil, da otvori letos na jesen ta prepotrebni zavod. Poslopie se nahaja blizu Soškega mosta. V načrtu je tudi ljudska šola, ali te potrebne šole še ne bo, pač pa je odbor sklenil, prepustiti eno hišo šolskim sestram za slovenski dekliški zavod za dekleta, ki obiskujejo goriške šole.

—g— Goriški deželni zbor bo letos razpuščen, in razpisane bodo nove volitve. Zato bo na italijanski strani obilo boja, manj na slovenski. Sedaj po smrti Pajerjevi manjka že 8 poslancev. Pa tudi so razmere sploh take, da mora priti do razpusta goriškega deželnega zbora. Pričakuje se velike izpremembe v deželni hiši. Potrebne so.

—g— V Cerknem je umrl za sušico bivši dijak goriške gimnazije petega razreda, Fran Sedej. Hiral je dolgo časa.

—g— Narodna Prosveta v Gorici je društvo, ki je storilo na prosvetnem polju res že veliko; omenjamo le zadnji ciklus zanimivih predavanj. Društvo je potrebno in vredno podpore, da bo moglo vršiti svojo važno nalogo v goriškem mestu. Potrebuje pač obilo članov; zadnja leta jih je večji del odpadlo, in to zaradi razmer, ki so vladale v Gorici pred časom in ki morijo vsak napredek.

—g— V spomin pokojnemu Avgustu Praprotniku, bivšemu nadučitelju, pozneje trgovcu in posestniku v Lokvi pri Divači, je naklonil pokojnikov sin Slavoj Praprotnik, istotako bivši učitelj in sedaj trgovec, znatno vsoto 1000 K. Velikodušni darovalec je s tem izpolnil tiho željo blagega pokojnika, ki se je vedno živo zanimal za plemenito delovanje naše šolske družbe ter ji naklonil dvakrat pokroviteljino po 200 K. Istotako idealni rodoljub je tudi sin Slavoj, ki je ustanovil v Lokvi CM podružnico, ki se je pred leti zavaroval z enim delom na korist CMD, a sedaj položil tako knežji dar domu na altar. Slava spominu pokojnega vzornega rodoljuba, čast in hvala sinu in Praprotnikovi rodovini!

Istrske vesti.

—i— Mahničlanci so začeli svoje delo v Istri — prvo je seveda prišlo na vrsto učiteljstvo. V »Reških Novinah« so začeli boj, ki bo izkušal uničiti, kar je bilo v Istri narodnega. Drugi so seveda Sokoli — proti katerim je začelo klerikalno časopisje svojo gonjo. Tako gredo na boj — naši novi Jugoslavlani.

—i— Deželno-zborska dopolnilna volitev v Istri na mesto odstopivšega poslanca dra. Ritosso se bo vršila 18. maja, morebitna ožja volitev pa 25. maja.

Tržaške vesti.

—t— Gledališče za deco. V nedeljo, 17. t. m., popoldne je priredila Češka Beseda v prostorih Slov. Čitalnice jako mično predstavico za deco. Pomen in namen teh predstavitev v pozdravnem nagovoru očrtal preds. gosp. Hrabanek, ravnatelj Živnostenske Banke v Trstu, ki je med drugimi dejal: Gledališče za deco (loutkové divadlo, Théâtre de marionnettes) je velike važnosti za Čehe, ki žive daleč proč od svoje domovine, kjer ne obstajajo češke ljudske šole. V teh gledališčih se navadno osredotočuje češko narodno življenje in češka narodna vzgoja malčkov. Zgled Sarajeva, kjer so si svoj čas ustanovili Čehi celo svojo ljudsko šolo, ki pa ni mogla uspevati, dokazuje jasno, da take predstave v tujini nadkriljujejo manj-

šinsko delo šole. V Sarajevu ravno je po neuspehu šole izpopolnjevalo to gledališče za malčke vrzel, ki je tako nastala. Pri teh predstavah so se zbirali ne samo malčki, ampak tudi njihovi starši. Podobno zbirališče in jezikovna šola za malčke naj postane v Trstu »loutkové divadlo«, ki se bo igralo vsako nedeljo popoldne. — Po nagovoru se je pričela predstava. Bilo je zanimivo gledati malčke, ki so z največjo napetostjo in pozornostjo prisostvovali predstavi. Razni vzkliki malčkov, tekanje in radovedno ogledovanje zastorov in malega gledališča so bili najboljši dokaz, da je C. B. zadela pravo smer, in gosp. ravnatelj Hrabanek si lahko čestita na lepem obisku s strani malčkov in odraslih, kakor tudi na popolnem uspehu predstave. Ali ne bi bilo morda primerno, da bi tudi naša društva, posebno v onih obmejnih in ogroženih krajih, kjer so slovenski otroci izpostavljeni potujčevanju, ker nimamo slovenskih šol, uvedla podobne predstave?

—t— Nemško šolstvo v Trstu. Ministrstvo je dalo nemškemu dekliškemu liceju pravico javnosti za šolska leta 1912/13, 1913/14, 1914/15 in pravico, deliti v državi veljavna izpričala zrelosti.

—t— Slovensko vsučiliško vprašanje je oni veliki problem, ki ga menda niti doma še dolgo ne bomo rešili. Zato je naravno, da gredo v državi drugi narodi preko slovenskega vsučilišča do svojih zahtev. Ko so Italijani dosegli svoje zahteve — se ni zganil nihče — niti poslanci, niti akademiki. Rekli so vsi, da bo še čas, ko pride stvar pred plenum, mi pa lahko rečemo, da bo takrat prav taka nejasnost, kakor zdaj, in da sami ne vemo, kaj hočemo in — česa nečemo. Proti ustanovitvi laške fakultete se je oglasilo edino političsko društvo »Edinost«, ki je poslalo v svet sledečo resolucijo: »Tržaški Slovenci protestirajo proti temu, da se je proračunski odsek poslanske zbornice izrekel za brezpogojno ustanovitev italijanske juridične fakultete v Trstu brez ozira na nasprotne tehtne pomisleke. Z ustanovitvijo italijanske juridične fakultete se, kolikor je to sploh še mogoče, podostril nerazmerje v tem, kako je v tej državi skrbjeno za šolske in kulturne potrebe italijanske in slovenske narodnosti. Posebno na Primorskem se s tem tudi znatno poveča politična moč italijanskega elementa in še bolj poruši ravnotežje med italijanskim in slovanskim delom prebivalstva v obratnem razmerju z njunim številom. Zlasti pa morajo tržaški Slovenci občutiti ustanovitev italijanske fakultete v Trstu kot težko krivico, ker se s tem izpolnjuje edina še neizpolnjena in obenem najvišja šolska zahteva ravno onemu elementu, ki baš v tržaškem mestu odreja Slovincem, dobri tretjini domačega prebivalstva, vsako, celotno najnižjo šolsko napravo in tudi v slovenski okolici nezadostno skrb za slovensko šolstvo. Nad vse žalostno pa je, da so preko vseh teh pomislov glasovali za brezpogojno ustanovitev italijanske juridične fakultete v Trstu tudi slovanski poslanci. — Trst, dne 18. febr. 1913.«

—t— Glasbena šola šentjakobske »Čitalnice« je bila zaradi pomanjkanja primer-nih prostorov prisiljena začasno ustaviti pouk. Sedaj ima Čitalnica v novi hiši »Kon-sumnega društva« lepe prostore ter otvori glasbeni pouk zopet meseca sušca. Poučevanje se bo: gosli, klavir in solo-petje. Vpi-sovanje se vrši v soboto, 1. marca, od 6 do 8. zvečer, in v nedeljo dne 2. marca, od 10.—12. dop. — Ni treba posebe poudarjati, kolike koristi je glasba; opozarjamo le na to, da je Čitalnica s svojo šolo, ki jo hoče sedaj še izpopolniti, dosegla že lepih uspehov. Sedanji njen orkester je plod glasbene šole. Zato vabimo posebno šentjakobčane, naj vpišejo svoje otroke v to šolo. Opo-zarjamo, da se sprejemajo tudi deklice.

Koroške vesti.

—k— Šolske vesti. Šolski izpiti za ljudske in meščanske šole v aprilovem terminu se začno dne 4. aprila t. l. ob 8. uri v pripravljalnici v Celovcu. — Izpit iz italijanščine sploh se odpravi. — Razpisana učna mesta so: na višji realki v Celovcu z začetkom šolskega leta 1913/14. za francoščino in italijanščino (provizorično). Prošnje do 5. marca 1913. pri deželnem šolskem svetu v Celovcu. — Na c. kr. drž. gimnaziji v Celovcu je razpisano za leto 1913/14. mesto za klasično filologijo kot glavni in nemščino kot stranski predmet. Prošnje do dne 6. marca t. l. na deželni šolski svet v Celovcu. Pozor, Slovenci!

Splošni vestnik.

K. Wider: Moje prvo berilo. Na mnogo-brojna vprašanja glede izdaje tega abeced-nika poročamo posebno šolskim vodstvom na Štajerskem, ki prično po Veliki noči novo šolsko leto, da se »Moje prvo berilo« že tiska in bo do Velike noči dotiskano. Vpeljati se more torej že letos po Štajerskem. Priporočamo, da bo knjiga mnogo

lepša, kakor v prvi izdaji, posebno papir bo krepkejši in barvotiski lepši in živahnejši. — Kdor izmed šolskih voditeljev namerava vpeljati ta abecednik v svojo šolo, naj se obrne z dopisnico na Učiteljsko tiskarno v Ljubljani, ki mu pošlje en izvod te knjige na vpogled brezplačno takoj, ko bo dotiskana. Upamo, da se ta lepa knjiga kmalu udomači po vseh slovenskih šolah!

Deželno »Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani« priredi svoj 1. letošnji poučno-zabavni večer v soboto dne 1. marca t. l. ob polu 8. uri zvečer v Nerodnem domu, pritličje desno. Predaval bo tov. Fr. Črnogoj: Iz mojega šolskega službovanja. Tovarišice in tovariše iz Ljubljane in okolice k temu večeru najljubneje vabi odbor.

Imenovanje. Minister za bogočastje in nauk je imenoval za predsednika slovenskega odbora za državno podjetje »Narodna pesem v Avstriji«, dr. Matijo Murka, vseučiliškega profesorja v Gradcu.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole v terminu meseca aprila se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani v petek, dne 4. aprila ob 8. uri na učiteljsku v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanim službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 31. marca v rokah izpraševalne komisije.

O atentatu na poslanca Schuhmeierja na Dunaju; raziskovalcu juž. tečaja Scottu in njegovo ladjo; notranjost moderne vojne ladje; iz Beneške Slovenije Rezije; iz vojne na Balkanu itd. itd. priobčuje zanimive slike 8. številka »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«. Roman »Za svobodo in ljubezen«, ki izhaja v »Slov. Ilustr. Tedniku« postaja čedalje bolj zanimiv ter slika v živih barvah razmere na Balkanu. Naročite si »Slov. Ilustr. Tednik« in zahtevajte ga povsod!

Tovarišem - naročnikom »Domačega Ognjišča« in »Naše Bodočnosti«! V spominitev VI. letnika »Domačega Ognjišča« (1912) potrebujem številke: 3., 4., 6., 7. in 11. — Imam pa na razpolago: I. letnika (1907) »Domačega Ognjišča« številki: 2. in 3. — III. letnika (1909) »D. O.« številke: 9., 10., 11., 12. in kazalo. — IV. letnika (1910) »D. O.« številki 1. in 12. in kazalo. — II. letnika »Naše Bodočnosti« številke: 9., 11., 12. in kazalo. — III. letnika (1910) »N. B.« številke: 4., 5., 7., 8., 10. in 11. — V. letnika (1912) »N. B.« številki: 1. in 2. — Poljubno število teh dam v zameno z zgoraj omenjenimi petimi številkami. Oglasiti se je z dopisnico čimprej na naslov: Ciril Valentič, vodja šole na Katinari pri Trstu.

Med naprednim slovenskim dijaštvom na Dunaju se opaža že nekaj let živahno gibanje za sokolsko idejo in telesno vzgojo. Primeren lokal za telovadbo jim nudi univerzitetna telovadnica, kjer telovadi do 80 dijakov. Tudi bratska češka sokolska društva gredo našim dijakom na roko. Le žal, da je mnogo dijakov zaradi slabih gmotnih razmer prisiljeno opuščati poleg marljivega študija vsako redno telesno vzgojo. Gmotne razmere dunajskega podpornega društva so take, da ne more zadoščati niti najpotrebnejšim prošnjam dijakov. Je to žalosten del zgodovine našega dunajskega dijaka. — Zato je gotovo pozdravljati idejo, ki se je izprožila v vadiškem zboru naprednega slovenskega dijaštva, da prirede v začetku marca t. l. javno telovadbo v češkem »Narodnem domu« v prid podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju.

Desetletna samomorilka. Iz Velikega Varadina poročajo: 10letno učenko Katarino Kečtnig so prinesli v nedeljo iz Varadždolosa v tukajšnjo bolnišnico. Hotela je izvršiti samoumor in je bila za to luga. Telo samomorilke je bilo čezincez pokrito z ranami. Dekletce je povedalo, da je sirota in da jo je teta, pri kateri je v oskrbi, neusmiljeno pretepala. Teta jo je tolkla s palico, ki jo je namočila v petroleju in jo potem zažgala, po golem životu. Z razbe-ljenimi kleščami jo je teta žgala po telesu in jo z jermenom tako dolgo pretepala, da je pritekla kri. Dekletce ni moglo več prenašati teh muk, zato se je hotelo usmrtiti. Proti poživljenji teti, Ivani Tothovi, se je pričelo sodnijsko postopanje. Dekletce najbrže ne bo ozdravelo.

Laži o Srbih. Razni Slovanom sovražni listi so naznanjali, da so srske čete zažgale rumunsko šolo in biblioteko v Bitolju. Vse te vesti so izmišljene in laž je tudi, da so pri Lješu Albanci zajeli tri srske bataljone.

Češki kmetje bodo obdelovali bolgarska polja. Poročajo iz Brna, da pojde mnogo čeških kmetov v Bolgarijo, da bodo tam opravljali poljska dela namesto bolgarskih kmetov, ki so pod orožjem.

1236 milijonov cigar in 5668 milijonov cigaret so pokadili v Avstriji v letu 1911; za en milijon cigar več in 78 milijonov cigaret manj nego v prejšnjem letu.

Časopisje na Avstrijskem. Na Avstrijskem je izhajalo leta 1911 vsega skupaj 4261 časopisov in revij, od teh je bilo 1282 političskih in 81 ženskih časopisov. Pet do sedemkrat na teden je izhajalo 178 časopisov. Nemških časopisov je bilo 2327, čeških 1141, poljskih 369, italijanskih 131, sloven-

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporoča cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

skih 91, rusinskih 71, srbo-hrvaških 35, he-
brejskih 19, rumunskih 14 in poleg še ne-
kaj drugih časopisov v tujih jezikih, tudi
dva esperantovska lista.

Ljudsko gibanje v Avstriji. V tostran-
ski državni polovici je bilo 31. decembra
1910. prisotnih prebivalcev 28.571.934; za
2 milijona več nego 1900. Izselilo se je iz
Avstrije od 1900—1910. prebivalcev
683.430. Med vsemi deželami glede izse-
ljevanja je na prvem mestu — Kranjska!
— Zaradi izseljevanja je izgubila sloven-
ska zemlja v preteklem desetletju 755.000
Slovencev.

Naše žrtve v slučaju vojne. — Pre-
daval je v društvu zdravnikov na Dunaju
kirurg prof. pl. Hochenegg o »Sanitetnih
vojnih pripravah Avstrije«. — Tekom štiri-
ih let, je rekel, se nahaja naša domovina
že drgič v vojni nevarnosti. Ko je bila leta
1909 nevarnost že jako velika, si je pre-
daval stavljal vprašanje, ali je Avstrija
dovolj pripravljena za slučaj vojne? Ka-
kor je izračunal prejšnji šef našega voja-
ško-zdravniškega oficirskega zbora Uriel,
bi morala Avstrija v slučaju vojne računa-
ti s 100.000 ranjenci. Dvorni svetnik Ho-
chenegg smatra to število za prenizko. Od
100.000 ranjencev pa odpade 60.000 na
Avstrijo, 40.000 pa na Ogrsko. Za 10.000
ranjenih Avstrijcev postavi »Rdeči križ«
potrebne bolnišnice in postelje. Če vzame-
mo, da more ena bolniška postaja spre-
jeti 200 ranjencev, potrebujemo 250 takih
postaj. Če računamo v eni sobi take bol-
niške postaje 20 postelj, tedaj bo treba
2500 bolniških sob. Za vsako bolniško po-
stajo bodo potrebni trije kirurško izšo-
lani zdravniki, torej skupno 750 kirurgov.
750 kirurgov bi se dobilo. Nedostajalo pa
bi bolniških stebrajev. Avstrija rabi za vsa-
ko vojaško bolniško postajo dve izučeni
streljajki in za vsake 20 ranjencev tri stre-
lajke, torej 8000 streljajk.

Našim c. naročnikom priporočamo
solidno trdno sukno M. Tomec, Humpo-
lec, filijalka Mnihov Hradiške, za nakup
moderne in trpežne sukna za gospo-
de in dame. Zgornja trdka je priložila da-
nes vsi nakladi našega lista svoje prospe-
kte in si more vsakdo, kdor hoče kupiti do-
bro blago, naročiti vzorcev sukna, ki ga
gotovo presenetijo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Uradna zaušnica.** V neki vasi blizu
Salcburka se je pritoževal neki kmet zo-
per izdatke za šolo. Načelnik citira kmeta
v vaško gostilnico pred ves občinski od-
bor ter vpraša dotičnega kmeta: »Ti, ali
je res, da se ti pritožuješ, da smo za šolo
preveč denarja izdali?« — Kmet pravi:
»Seveda je to res.« Pa se vzdigne načel-
nik ter prisoli hudodelniku ogromno za-
ušnico pred vsemi odborniki. Uradna za-
ušnica pa bo imela sodniške nasledke.

— **Dalmatinski deželni odbor za viso-
košolske rezerviste.** Dalmatinski deželni
odbor se je obrnil na namestništvo s pro-
šnjo, naj vojna uprava odpočije one vo-
jake-rezerviste, ki stoje pred izpiti. Na-
mestništvo je obljubilo, da sporoči željo
vojaškemu kompetentnim oblastim.

— **S češke šole v pomemni pokra-
jini.** »Nepristranski« občinski zastop v Bi-
lini je odkazal prostor češki učilnici v —
skednju. Tako imenovana parna se je z
napol zidano steno oddelila od guma, pa
je bila šolska soba gotova. V skednju je
vse polno slame in neomlačnega žita, ki
ga zdaj od polovice prosinca sem od zore
do mraka mlatijo s cepci. Skozi drobno
steno se predobro slišijo udarci cepcev,
tako, da se o uspešnem pouku ne more
govoriti. Zaman se češki starši pritožu-
jejo, merodajni faktorji ne ganejo s pr-
stom. A na Dunaju so Nemci zaprli češko
šolsko palačo, češ, da ni zidana po pred-
pisih. Bilinski skedenj je pa seveda po
vseh pravih prirejen za češko šolo. Vla-
da sama je pa za slovanske take težnje
gluha in slepa. Za šole divjih Albancev je
pač denarja dovolj, ali za slovanske šole
— to je pa druga pesem.

— **Klerikalni vzgojevalci.** Iz Pariza
poročajo: Pred nekaj tedni je državno
pravdnštvo pričelo s preiskavo v sirotiš-
nici v Toursu. Sirotišnica se imenuje po
sv. Jožefu. Dravno pravdnštvo obtožuje
pred vsem dva učitelja, ker sta vzga-
jala devetletne do dvanajsetletne dečke
z nezasišano sirovostjo. Eden od učiteljev
je tolkel dečke s palico po glavi in več
dečkov prav težko ranil. Drugi je pa iz-

umil prav satansko metodo za vzgojo
ubogih sirot. Dečki, ki so po njegovem
mnenju zaslužili kazni, so morali sredi
zime v sami srajci četr ure klečati ali pa
stati pri odprtem oknu. Časih je ponav-
ljal to kazni pri enem in istem dečku tudi
dvakrat v eni noči. Iz tople postelje so
morali vstajati, postavili jih je k oknu, na-
podil napol zmrlje zopet v posteljo, in ko
so se ogreli, jih je privlekel vnovič k oknu.
Živina!

— **Ogrska šolska odredba.** Ogrska
vlada je uvedla na višji trgovski šoli na
Reki madjarski učni jezik. Trgovska zbor-
nica je proti temu protestirala, češ, da se
s tem a priori izključujejo laški dijaki od
obiska tega zavoda. Budimpeštanska cen-
trala je to prošnjo zavrnila iz enostavne-
ga vzroka, da bi bila uvedba laškega je-
zika v nasprotju s značajem, ki ga ima
zavod kot državni zavod.

— **Napredek ljudskih šol v Bolgariji.**
Ljudska izobrazba je eden največjih raz-
logov nove bolgarske veličine. Leta 1888.
je pohajalo bolgarske ljudske šole 125.000
otrok. Po preteku 25 let je poskočilo šte-
vilo šol obiskujočih otrok na 500.000.
Analfabetov je bilo leta 1888. skupaj 90
odstotkov, dandanašnji šteje Bolgarija
samo pet odstotkov analfabetov. — Uči-
telji dobivajo svoja zrelotna izpričevala
po 4letnem obiskovanju specialne šole.
Plača njihova doseže, v mestu kakor na
deželi do 4000 levov (kron) na leto. Po
tem se mora soditi, da so bolgarski učitel-
ji med najboljše plačanimi v Evropi —
Ročno delo je karakteristika bolgarske
osnove šole. Ker je Bolgarska v glavnem
poljedelska država, se šola trudi, da vzgo-
ji iz učencev izbrane poljedelce. Zato ima
vsaka šola kak hektar zemljišča, kjer uči-
telj nazorno poučava učence v poljedel-
stvu. — Država daje vsaki šoli nasade,
semena, orodje, in sicer primerno krajem,
kjer se nahaja dotična šola.

— **Stavka na eksportni akademiji.** Za-
stopnikoma stavljujočih eksportnih aka-
demikov je voditelj zavoda izjavil, da se
kolokvije pred 1. marcem ne smejo vršiti.
V toliko se eksportnim akademikom ugo-
di, da se bodo smeli v poletni semester
vpisati ne glede na kolkovija. Poslancem,
ki so glede na stavko eksportnih akade-
mikov pri trgovinskem ministru dr. pl.
Schusterju posredovali, je minister izja-
vil, da stavko obsoja, a da hoče vplivati
na to, da stavka dijakom ne bo škodovala
in da jim ne bodo vzeli ustanov. Glede
na izpolnitev zavoda v visoko šolo je
pa minister izjavil, da te misli ne odklanja
in da jo bo izkušal uresničiti.

— **25letnica ravnateljice dekliškega
zavoda na Cetinju.** Te dni so na Cetinju
proslavili 25letnico prosvetnega delova-
nja ravnateljice cetinjskega dekliškega li-
ceja Sofije Petrovne Mertvago. Cetinjski
»Devojački Institut« se je po prizadevanju
sedanjega kralja Nikole — tedaj še kneza
— in pod pokroviteljstvom pok. ruske ca-
rice Marije Aleksandrovne otvoril leta
1869. Leta 1888. je bila kot voditeljica na
zavod pozvana Rusinja Sofija Petrovna
Mertvago, ki je zavodu posvetila vse svo-
je moči in si pridobila velikih zaslug na
polju ženske izobrazbe med Srbi sploh,
saj so se na tem zavodu vzgajale in izob-
raževale Srbinje iz vseh srbskih krajev
od Timoka do Adrije. Pod njenim vodst-
vom zavod še danes izvrstno prospera
ter uživa tudi v inozemstvu najboljši glas,
tako da se učinke s tega zavoda spreje-
majo na univerze v Rusiji, Avstro - Ogr-
ski, Srbiji in dr. Vrla Rusinja pa svojega
prosvetnega dela ni omejila samo na za-
vod, marveč je mnogo delovala in še de-
luje tudi izven njega. Tako se je po ne-
nem prizadevanju leta 1901. osnovala na
Cetinju »Radniška škola«, ki jo vzdržuje
italijanska kraljica in je neke vrste ženska
obratna šola v otroškem zavetišču, za ka-
tero je prevzela skrb ruska velika knegi-
nja Milica Nikolajevna, je poskrbljeno za
varstvo in vzgojo ubožne dece itd. Gdč.
Mertvago gre torej odlično mesto v srbski
in posebe črnogorski prosvetni zgodovini.
Rodila se je S. P. Mertvago leta 1851. v
Kazanu na Volgi kot hčerka odlične dru-
žine. Šole je dovršila v Petrogradu in leta
1883. postala načelnica ženske gimnazije
v Rjazanu, odkoder je bila koncem leta
1887. poklicana na čelo cetinjskega dekliš-
kega zavoda.

— **Število šoloobveznih otrok v Pra-
gi.** Čeških otrok je: na ljudskih in meščan-
skih šolah 20.813, v adnicalih 306, zasebnih
šolah 749, srednjih šolah 1856, zaradi bole-
zni zadržanih 28, domač pouk ima 17 in iz-
ven Prage obiskuje šolo 252, skupaj

24.021 šoloobveznih čeških otrok. Nem-
ških otrok je: na ljudskih in meščanskih
šolah 1666, v adnicalih 284, zasebnih šolah
1784, srednjih šolah 853, zaradi bolezni za-
držani 2, domač pouk ima 19, izven Prage
hodi v šolo 39, skupaj 4514 šoloobveznih
nemških otrok. Vseh šoloobveznih otrok
je v Prazi 28.635, ki se po narodnosti dele
v 83,54% čeških in 16,46% nemških.

— **Srbi proti bolgarskim in rumunskim
šolam.** Poročajo, da je srbska vlada v ru-
munskih in bolgarskih šolah v novoosvo-
jenem ozemlju prepovedala pouk, ne odgo-
varja popolnoma dejstvu. Pouk je ustav-
ljen iz istih vzrokov kot po vsej Srbiji. Ta
odredba mora za novoosvojeno ozemlje
veljati tembolj, ker stoji pod vojaško upra-
vo.

— **Visoka šola za socialno in komu-
nalno upravo.** Kako temeljito namerava
Nemčija reformirati študije upravnih urad-
nikov, je razvidno iz tega, da že usta-
navlja visoke šole in fakultete za vzgaja-
nje komunalnega uradništva za občine in
socialnega uradništva za privatna podjet-
ja. Tak zgled nam nudi »Visoka šola za
komunalno upravo v Kolinu o. R.«, ki je
nameščena v poslopju Trgovske šole in
ki izkazuje že po komaj dveletnem svo-
jem obstanku lepe uspehe. Poleg abitu-
rientov sprejemajo na to visoko šolo tudi
inženirje in juriste kot slušatelje. Visoki
zavod se deli v dve fakulteti: ena je za
komunalne, druga za socialne uradnike.
V obeh se poučuje: nacionalna ekono-
mija, negovanje blaginje, javno pravo, po-
sebno komunalno, upravno in ustavno
pravo, finančna veda, računstvo in so-
cialno zavarovanje. Poslednje imenovana
disciplina je za socialne uradnike razšir-
jena v glavni predmet, isto tehnološka
predavanja. Želeti bi bilo — piše »Stalna
delegacija avstrijskih inženirjev« — da bi
se taka predavanja tudi v naši državi
uvedla, in to zlasti na tehniških visokih
šolah, da bi se dala na ta način mlademu
inženirju na tehniški prilika, da se razvije
v dobrega upravnega tehnika z globokim
pogledom v komunalne zadeve.

— **Na Španskem in pri nas.** Španska
vlada je izdala odlok, da je dovoljen vsem
ženam obisk vseh vseučilišč pod enakimi
pogoji, kakor za moške in da imajo pra-
vico do izvrševanja vsakega poklica, do
katerega so si pridobile pravico z vseučil-
škim diplomatom. Pri nas pa dela vlada
še vedno zapreke ženskemu študiju, če-
prav mislimo, da smo najmanj 100 klafter
pred Španijo.

— **V Zedinjenih državah** je 128.000
učiteljev in 219.000 učiteljic, torej skupno
učnih oseb 347.000. Poučujejo 12 milio-
nov otrok. Med temi je dosti mladih ljudi,
ki niso hodili na učiteljsko, marveč prak-
tično učijo po šolah in potem napravljajo
izpite za učitelje. Učiteljski pa je 170. —
Stroški za vzdrževanje teh šol znašajo
na leto 123.000.000 dolarjev.

Raznoterosti.

× **Deset zapovedi za matere.** Av-
strijska zveza za materinsko varstvo je
izdala deset zapovedi za matere: 1. Hrani
svojega otroka sama; materinsko mleko
je najboljša hrana in varuje otroka pred
črevesnimi boleznimi; tri četrtine otrok,
ki umrje v prvem letu starosti, je bilo
izrejenih s steklenico. — 2. Kadar dojiš,
lej, kar ti diši in ne lenjaj z dojenjem, če
nastopi mesečno čiščenje. — 3. Čez dan
ne doji otroka nič več kakor štirikrat,
ponoči le enkrat; kadar otroka odstavljáš
ga doji vsak teden enkrat na dan mani,
zato mu pa daj eno steklenico mleka. —
4. Ako ne utegneš dojeti, ker moraš iti
na delo, tedaj ga doji vsaj trikrat na dan,
vmes pa mu dajaj steklenico. Dvojno
mleko prav nič ne škoduje in je še vedno
boljše kakor le steklenica. Ako misliš,
da si bolna in da ne moreš dojeti, vprašaj
tako zdravnik, če res ne moreš dojeti. —
5. Ako hraniš otroka s kravjim mlekom,
tedaj ga pripravi po zdravnikovem na-
vodu; čim starejši postaja otrok, tem
več mleka potrebuje in tem manj vode. —
6. Tudi steklenico dajaj otroku le po
štirikrat na dan, ponoči pa le po enkrat.
Mleko naj vre tri minute; preden ga pije
otrok, segrej mleko. Ako otrok ne izpije,
ostanek zlij proč ali izpij sama, nikdar
pa ne smeš ostanka še enkrat ponuditi
otroku. Dobro izkuhaj vsakokrat stekle-
nico in cucelj. — 7. Koplji otroka vsak
dan, a ne v pretopli vodi in pazi na to, da
mu ne pride voda v usta, ušesa, oči. — 8.

Ne izbriši otroku nikdar ust, da ne dobi
oteklin; ne zavijaj otroka pretrdo in v
pretoplo oblačilce, dostikrat pa pelji otro-
ka na zrak. — 9. Nikar ne veruj, da na-
stanejo različne, otroške bolezni, kakor
mrzlica, dobrci, bljuvanje in griza zara-
ditga, ker dobiva otrok zobe. Vprašaj
tako zdravnik. — 10. Preveč nikar ne
nosi otroka, tudi zibati ga ni potreba; ne
sili ga, da bi hodil ali sedel, dokler nima
sam veselja do tega.

* **Kako živi Japonci.** V »Uraniji« na
Dunaju je predaval te dni japonski žurna-
list Shuba Shiba o Japoncih od njegovega
rojstva pa do groba. Ko se otrok rodi,
ga zavijejo v rdečo, toplo odejo in mu da-
do prvo hrano iz cukrene vode in škrobo-
ve moke. Šele tretji dan ga začne dojeti
mat. Japonka, ki svojih otrok sama ne
doji, se smatra v čislani družbi za slabo
mater. Šele 21. dan po rojstvu otroka nese
mati dete v najbližjo cerkev, kjer dobi
otrok ime. Deklice dobijo imena cvetic,
dečki imena raznih junakov. Rojstne dneve
proslavljajo Japonci le v mladosti. 3. mar-
ca se priredijo slavnosti za dekleta, 5. maja
za dečke. Ob tej priliki dobijo otroci da-
rove, in sicer deklice majhne punčke, de-
čki pa vojake. V četrtem letu pride japo-
nski otrok v otroški vrtec, v sedmem pa
v šolo. Razlike poučevanja med nami in
Japonci ni mnogo, le veronauka se Japonci
ne uče. Namesto tega je učni predmet nauk
o etiki človeka. Doma ponovi otrok stari-
šem, kar je v šoli slišal. Šele potem se sme
igrati. Ko dečki izvršijo ljudsko šolo, gredo
v srednjo šolo deklice pa v višjo dekliško
šolo. Dečki se učijo dvobojevanja se, deklice
pa šivati in kuhati. Preden gredo mladeni-
či na vseučilišče, morajo napraviti poseben
kurz. Izkušajo za sprejem na vseučilišče
je jako težka. Tudi za dekleta na Japon-
skem so kolegija, vendar je japonska št-
udentka do danes še redek pojav. Ko št-
udent napravi doktorat, mu poišče njegova
rodovina nevesto. Poroka se vrši brez cer-
kvenih ceremonij v stanovanju mladega
moža. Bor, bambus in češpljevo drevo za-
stopajo priče in reprezentirajo simbole
potrpežljivosti, energije in molčanja. Zelva
je pri svatbi simbol sreče. Japonska gos-
pa ne dela mnogo obiskov. Ona le v
spremstvu svojega moža obiskuje gledali-
šča, koncerte, variete in podobne zabave.
V modernih gledališčih nastopajo že žen-
ske, v gledališčih starega japonskega tipa
igrajo ženske vloge moški. Kinematografi
so našli na Japonskem mnogo simpatij.
Neženjeni možje hodijo po čajarnah, kjer
se zabavajo z gejšami. Po smrti odpelje-
jo vsakega Japonca v krematorij, kjer ga
sežgo. V vsakem mestu in v vsaki vasi
imajo krematorij.

* **Kinematograf je zdravju škodljiv.**
Ameriški očesni zdravnik dr. Gould je v
glasilu ameriškega medicinskega društva
priobčil svoje bogate izkušnje o vplivu ki-
nematografskih predstav na zdravje gleda-
jočega občinstva. Ob dolgem gledanju
svetlopisev se mnogokrat pojavijo znaki
bolezni, ki se najlaže primerjajo z migreno
v njenih mnogoličnih nastopih. Navadno
se pojavi čut velike utrujenosti možganov
in zlasti oči, pomanjkanje teka in večkrat
celo bruhanje in nespanec — vobče torej
znaki, ki nastopijo ob vsakem prenapre-
janju oči. Zanimivo je, da imajo osebe, ki
nosijo očala, v kinematografu občutek,
kakor bi ne imele pravih očal. Seveda je
pa to le prevara in posledica prenapetja
oči. Morda bodo kdaj prišla v rabo poseb-
na očala za kinematografske predstave;
s tem bi se morda vsaj deloma dale pre-
prečiti slabe posledice dolgega gledanja
svetlopisov. Pravi vzrok teh boleznih po-
javov je po mnenju dr. Goulda trajno me-
njanje stalne točke oči, migljanje podob in
mnogokrat nezadostna razsvetljava.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 479. Kranjsko.
V šolskem okraju Kranj se razpišeta stalni
učni mesti:
1. Učitelja na štirirazredni ljudski šoli v Kranju;
vpoštevale se bojo le prošnje moških prosilcev.
2. Učitelja ali pa učiteljice na trirazredni ljudski
šoli v Cerkljah.
Redno opremljene prošnje je vložiti predpi-
sanim službenim potom pri podpisnem c. kr. okr.
šolskem svetu v Kranju do 25. marca 1913.
Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski
javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z dr-
žavnazdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo
popolno telesno sposobnost za šolsko službo.
C. kr. okrajni šolski svet v Kranju,
dne 12. februarja 1913.